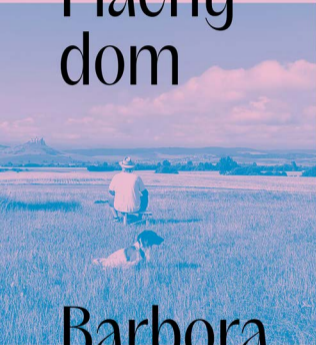

Plachý dom

Barbora
Hrínová

Plachý
dom

—

Barbora
Hrínová

Plachý dom

Artforum

Barbora
Hrínová

vydanie publikácie z verejných zdrojov
podporil Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

© Barbora Hrínová, 2025

Photo © Barbora Hrínová, 2025

Design & Layout © Nikola Janíčková, 2025

© Artforum, 2025

*dieťaťom, ktorým si bol, už nikdy nebudeš,
na toho, kým si, čoskoro zabudneš*

Lars Saabye Christensen

Pravidelné bytosti

Ambróz si ľahol už o deviatej, rádijko ešte hralo. Báseň o 23. ulici, ktorá končí v nebi, vychádzala z mobilu na vankúši a prenikala do jeho podvedomia ešte viac, ako keby bol bdely.

„Ambróz, vstávaj, vytopilo nás...“ Najprv sa nejasne domnieval, že je to replika z pásma hovoreného slova, ktoré stále pokračovalo, ale zhoda s jeho menom ho upriamovala na neprijemnú súvislosť s realitou.

„Ambróz!“

S narastajúcim strachom sa prebral, posadil sa na posteli a otvoril oči.

Zobudil sa opäť na svitaní a vyklonil sa z okna na prvú rannú cigaretku. V dlhom protíľahlom rade spojených činžiakov boli všetky okná zavreté, na niektorých spustené okenice. Tridsať rokov tam nikdy nikoho nevidel, zato brány vchodov sa ráno otvárali v pravidelnom čase. Najprv psičkári, mnohých z nich poznal: pani, ktorá vyzerala ako transvestita, mohla by hrať Jánošíka; mĺkvy Gabo, ktorý žil iba pre svojho psa a referoval Ambrózovi o jeho chorobách. Jeden

podnájomník, ktorý zrejme v byte nemohol fajčiť, vychádzal ráno pred vchod s pohárom kávy a cigaretou. Potom ľudia, ktorí sa náhlili do garáží a do práce. Pomedzi nich prechádzal komótnym krokom starý Španiel a o pätnásť minút sa už popod Ambrózove okná vracal s pootvoreným ruksakom, v ktorom bolo každé ráno vidno šampanské a mrazené kurča. Ambróza by zaujímalo, či si ho pripraví hneď na raňajky, kuracie stehná zapíjané sektom – to by mohol byť príjemný začiatok dňa.

Keď pani Hanka, ktorú Ambróz v duchu nazýval Pastierka, so svojimi dvomi psami znovu obišla vnútroblok a prechádzala pod jeho oknom, prihovoril sa jej: „Ako ste sa vyspali, suseda?“

„Ďakujem, dobre. A vy?“ zdvihla oči k prvému poschodiu.

„Ale, mali sme tu v noci potopu.“

„Vážne?“

„Susede nad nami pretiekla vaňa. Pozerala televízor, museli dávať niečo veľmi zaujímavé...“

„Alebo sa pohádala s manželom a na vaňu zabudla.“

„Alebo. Ale potom nám pomáhala utierať vodu do tretej v noci. Naplnili sme desať vedier.“

„Sajmon, Pepsina, ku mne,“ pani už venovala pozornosť svojim psom, pusteným na voľno. Pribehol k nej strakatý kríženec s menším bielym krívajúcim psom a dychtivo si od nej zobrali piškóty. Pekné, pomyslel si Ambróz, ale komu by sa chcelo chodiť trikrát denne von?

„Ten nepovie len to, čo nevie,“ začul z kuchyne známy hlas. Silvia už sedela za stolom, pozerala do akýchsi papierov, vedľa nej hrnček čiernej kávy.

„Akú potopu sme tu mali? Vytopilo nás,“ podotkla jeho dcéra Naďa, akoby nemohol trochu prehádzať.

„Vybrali ste maslo z chladničky?“ Ambróz sa odvážil zmeniť tému. Neznášal, keď ho ráno na stole čakala kocka, z ktorej sa dali získať len malé chladné hoblíny. Ak Silvia večer zabudla na maslo, väčšinou ho vyložil, keď sa uprostred noci zobudil a vybral na toaletu. Do rána zmäklo, nožík sa v ňom pekne kĺzal a Ambrózovi lepšie chutilo. Táto noc však bola iná.

„Toto ťa trápi? Bude potrebné vymeniť parkety, voda natiekla až pod ne.“

„Nezačínaj, ešte je priskoro,“ povedal Ambróz a sadol si za stôl.

„Treba to riešiť, lebo nám splesnivejú. Ešteže máme poistku,“ Silvia odložila papiere bokom.

„S kým si sa to rozprával? S tou paňou, čo má dvoch psov?“ vyzvedala Naďa.

„To si počula až sem? Ty máš uši ako radary,“ čudoval sa Ambróz.

„Chod' do obchodu, nemáme chlieb,“ prerušila ich Silvia.

V nádobe od sušených sliviek skladovala malé kartónové papieriky z rozstrihaných čajových škatuliek. Každé ráno na ne napísala nejakú variáciu na základné potraviny: chlieb, mlieko, cesnak, nátierka – obyčajná, bez bylín, toaletný papier, syr, vajcia, cibuľa.

„Ale sedemdesiatroční ľudia už nenakupujú,“ namietol Ambróz, aj keď si pridal tri roky.

„Tak potom nech už ani nežijú,“ povedala Silvia.

Načiahol sa po lístok a povzdychol si: „Zase do obchodu, celý život, aj v Karlovke som chodil.“

„Len aby ťa v živote nič horšie nepostihlo ako ísť ráno do obchodu po chlieb,“ Silvia zapla malé rádio na chladničke,

z ktorého sa ozvali správy o vojenských konfliktoch a prírodných katastrofách. Vždy ho vedela uviesť do správnej perspektívy.

„Čo už, tak nás naučili,“ zdvíhal sa od stola Ambróz. „O všetko sa postarať, aby deti mali. Namiesto toho, aby sme boli alkoholicy,“ vošiel do chodby.

„A zober smeti,“ zakričala za ním Silvia.

Zdalo sa mu úžasné, že niekde v galaxii, vlastne uprostred množstva galaxií, najpresnejšie by bolo kdesi vo vesmíre, plnom tmavej hmoty, aj tú už zvyknú spochybňovať, je čoraz ťažšie získať na ňu granty, vo vzdialenosti nepredstaviteľných rozmerov, v chladných medzihviezdnych priestoroch, sa nachádza takéto miesto: pečivá v prepravkách poukladané v úhľadných regáloch, mlieko a syry v chladiacich boxoch, cereálie roztriedené podľa značky a príchute, salámy a údeniny ležiace za sklom, ochotne pípajúce registračné pokladnice, centrálné vykurovanie, umelé osvetlenie, povzbudivá reprodukováaná hudba, hladko sa klžuce nákupné vozíky, svojrázne tváre predavačiek, obzvlášť sa mu páčila tá obézna v červenej zástere so sieťkou na vlasoch, pasovala do oddelenia údenín a lahôdok, reťazec sa vôbec nesnažil zakryť účinok týchto potravín na organizmus. Keď sem Ambróz vstúpil krátko pred 7.30, všetko plynulo v príjemnom rytme, akoby mali otvorené nonstop, snáď od začiatku sveta. Jeho príjemné úvahy prerušila myšlienka, že do obchodu doniesol smeti. Silvia separovala, pred dverami pri odchode z bytu ho čakali štyri rôzne vrecia, nie všetky sa mu zmestili do rúk, jedno si vložil do obnoseného ruksaku. Najmenšie vrecko s kuchynským bioodpadom bolo naplnené na prasknutie, dosť sa u nich

varilo. Myslel si, že ho pri kontajneroch vyloží, ale zabudol naň. Doniesol do potravín odpad, finálnu podobu toho, čo tu predávali. Dúfal, že šupky zo zemiakov, zvyšky koreňovej zeleniny, vajíčkové škrupiny či kávovú usadeninu nejaký skener nezachytí. Keďže by sa hanbil vyložiť odpad pri pokladni, nákup sa mu do ruksaku nezmestí. Bude musieť kúpiť igelitku, tie sa im doma hromadili, čo Silvia nerada videla, alebo plátenku, za ktorú si ale priplatí. Zo zoznamu mal už takmer všetko v košíku – chlieb, mlieko, maslo, syr, WC papier, cibuľa, takmer každé ráno sa hanbil za skromnú zostavu. Za pokladňou, ku ktorej ako obvykle smeroval, už videl známou predavačku, ktorá mu vždy úslužne poďakovala. Nezoberie kvôli nej ešte niečo? Nechal si navážiť šunkovú salámu, prihodil do košíka mrazené fazuľky, vybral z regálu vajce v aspiku a postavil sa do radu pred pokladňou. Prijemný pocit z plnšieho košíka však rýchlo vystriedala obava, či bude mať dost peňazí. Dva týždne pred výplatom sa jeho účet zvykol bližieť k nule. Už sa mu zopárkrát stalo, že platba neprešla a pokladnička, nie táto, ale taká mladšia, držaňa, mu ukázala nápis na pokladni – nedostatok prostriedkov na účte. Musel nejaký tovar vyložiť a z obchodu si odniesol iba nevyhnutné minimum. Veľmi pri účtovaní trýpol, ale čosi mu našepkávalo, že tentoraz to dobre dopadne, a v poslednej chvíli si poprosil aj cigarety. Zašmátral rukou vo vrecku kabáta, dvomi prstami vošiel do jeho malej dierky. Nikdy nechcel, aby mu ju Silvia zašila, bola to jeho súkromná pokladnička. Vylovil odtiaľ ešte pár eur, jeho kabátová rezerva nikdy nesklamala.

„Košík vás poprosím dať dozadu, za pokladňu,“ bola tentoraz jediná požiadavka predavačky.

„Pardon,“ povedal panej s plným vozíkom, ktorá stála za ním. Tá sa musela odsunúť, aby sa mohol vrátiť.

„Mohli ste ho tam dať pred tým. Mohli ste si vyložiť z košíka ako každý,“ poznamenala.

Ako každý, každý, rezonovali mu v mysli tie nepríjemné slová. Aj by jej niečo povedal, napríklad Pekný deň, podfarbený pasívnou agresivitou, ale keď sa na ňu druhýkrát pozrel, pani už mala neprítomný, nepriamy výraz, akoby tam ani nestála. Nevadí, hlavne, že nakúpil a cigaretky mal vo vrecku. Pozdravil sa so strážnikom, ktorý mal na vizitke napísané Stromček, a ponáhlal sa preč.

Na záchode si zapol ventiláciu a listoval vo svojej knihe básní, zastavil sa pri Jurolekovi: *Dozreté šípky a trnky – tvary a farby / v ktorých je ten najčistejší výťažok roka / tu bol raj – tu sa udial život / tu som bol s tebou.*

„Neprídeš neskoro, Ambróz?“ ozvalo sa jemné zaklopanie na dvere miestnosti.

„Doriti,“ spamätal sa, zaklapol knihu, pohodil ju späť na dlážku a rýchlo spláchol. Manželka má pravdu, doobedie ubehlo veľmi rýchlo, bolo zrazu o desať dve, Mliečne výrobky ho už budú čakať.

Na schodisku si spomenul, že si zabudol kľúče, zvrtol sa a pri dverách nervózne zazvonil. Otvorila Naďa, akoby za prieorom striehla, či sa pre niečo nevráti.

„Zase? To neexistuje, aby si niečo nezabudol?“

Nie každý má takú výhodu, že pracuje z domu. Vtedy je ľahké na nič nezabudnúť, pomyslel si Ambróz.

Schmatol kľúče zo skrinky v chodbe, našťastie tam ležali, a uvedomil si, že dnes je utorok, čaká ho dlhý deň.

Zašiel do kuchyne, odrezal si z chleba poriadny kus, taký drevorubačský, a do igelitového vrecúška vložil aj oštiepok a papriku.

„Nepotrebuješ to, Ambróz, nepotrebuješ! Nie si malé dieťa, aby si do siedmej večer nevydržal!“

Bolo jasné, že jeho žena vôbec nepozná úskalia pedagogického procesu.

„Neviem, kde ti budem kupovať košele. Už teraz tvoju veľkosť nikde nemajú.“

Nevedel, čo na to odpovedať. „Musím bežať, majte sa tu pekne,“ rýchlo za sebou zabuchol dvere.

Ako predpokladal, Tadeáš už sedel na dlážke vedľa triedy, školský ruksak, väčší než on, položený vedľa neho.

„Čo v tom vláčiš, Tadeáš, kamene? Vlož noty a ideme hrať,“ Ambróz odomkol, vošiel do svojej miestnosti a otvoril okno. Tadeáš najprv z ruksaku vydoloval celú kopy učebníc a zošitov, na stojane na noty na chvíľu skončila Zbierka príkladov z matematiky pre 4. ročník – Príprava na osemročné gymnázium. Ambróz v nej chvíľu listoval, zvedavý, či by ho vzali medzi primánov. Skôr, než žiak dohral stupnicu, prišiel k záveru, že sa tam učia samé chytáky a hlavolamy, ktoré boli stvorené iba na to, aby sa Tadeášovi vysmievali. Školstvo je systém na ničenie ľudí, pomyslel si Ambróz a keď sa Tadeáš trápil so skladbou, ktorú od septembra nenacvičil, vymenil mu ju za ľahšiu. Spomenul si na noty, ktoré objednal z Francúzska. Podarilo sa mu utajiť príchod kuriéra pred Silviou, ktorá vždy namietala, že nôt už má dosť a že mu ich škola neprepláca, ale Ambróz nevedel odolať: boli to piesne s krásnou obálkou, Piesne stromov. Tadeáš si vybral skladbu Radosný bonsaj, lúštil notový zápis ako tabuľku s hieroglyfmi,

obaja museli dlhšie čakať na náznak melódie. Keď sa ozvala, bola akási mdlá, s radosťou nemala nič spoločné.

„Mal si obed, Tadeáš?“ opýtal sa žiaka. Chlapec pokrútil hlavou, povedal, že zo školy išiel rovno na krúžky, obedovať nestihol.

Ambróz zašmátral v ruksaku, vytiahol odtiaľ svoje pohotovostné vrecúško a podal ho žiakovi. S veľkým kusom chleba sa podelili, ale oštiepok Tadeáš zjedol sám. Potom hral o čosi lepšie.

Nasledovala Mrazená zelenina, ktorá prišla ako vždy presne. Yejun, jeho žiak z Južnej Kórey, bol nielen dochvilný, ale aj veľmi hygienický. Nezačal hrať, kým si klaviatúru nepretrel vlhčeným obrúskom. Keď mu chcel Ambróz predviesť ukážku skladby, podával obrúsok aj jemu a popritom sa trochu štítivo pozeral na jeho prsty s prerastenými nechtami, za ktorými sa rysovali čierne oblúčky. Yejun si ako jediný zapínal pri hre metronóm, i tentoraz dodržal tempo, hral technicky celkom dobre, no čosi tomu chýbalo. „*Umenie bez emócie je ako čokoládový koláč bez cukru*,“ spomenul si Ambróz na L. H. Andersona a zívlo sa mu. V jednej chvíli mu klesla hlava a pri monotónnej etude zadriemal. Keď sa prebral, žiak naňho skúmavo pozeral. Ambróz ho trochu zmätočne pochválil a vyzval, nech pokračuje. Yejun sa pred koncom hodiny vypýtal na záchod. Ambróz sa rozhodol, že zatiaľ zájde na cigaretku, prebrať sa na čerstvý vzduch. Mal rád miesto pred hlavným vchodom ZUŠ-ky, dalo sa tam postáť pod betónovou strechou, sledovať dážď, prichádzajúcich rodičov so žiakmi alebo len tak počúvať vietor v korunách okolitých stromov. Jeho šumenie nepripomínalo žiadnu melódiu, nedalo sa zaznačiť do nôt, no aj tak mal beztvarú

ambientnú hudbu v posledných rokoch najradšej. Spomenul si, že by mal zájsť za Marcelkou, opýtať sa, či mu už vyhotovila zápis za október, ale nechcel na ňu tlačiť, veď ona nosí všetky tie termíny v hlave. Vtedy vstupná brána opäť zaškrípala a vyšla z nej riaditeľka. Asi boli zosynchronizovaní, najstarší kolegovia na škole, kamaráti od čias konzervatória. Kedysi dávno sa mu zdalo, že ho aj trošku balí. On k nej nikdy nič také nepocítil, nepriťahovala ho. Nosila dlhé splývavé sukne, ktoré mali zakryť, že kríva na jednu nohu. Celkom tomu nerozumel, krívanie mu pripadalo veľmi milé a sympatické a vedel, že by ešte viac vyniklo v kratšej sukni. Marcelka mala strohý účes z čiernych prešedivených vlasov. Vyzerala strhane, akoby si na tvár potrebovala priložiť kyslíkovú masku. Vybral krabičku, ona si vytiahla cigaretu a potichu spolu poťahovali. Obláčiky, ktoré vyfukovali, sa preplietli a vytvorili v ovzduší tvár – možno ducha ich spoločných prestávok, ktorý k nemu bez slov prehováral a našepkával mu, že všetko bude v poriadku.

„Triednu knihu som ti nahodila,“ vydýchla pomedzi dym.

Ambróz jej odovzdával dochádzku a priebeh výučby načmárané na papieri a ona ich nahadzovala do systému. Pred rokmi, keď neexistovala elektronická podoba, jej všetko len zbežne prerozprával a ona z jeho impresií vykúzlila dokument.

„Nechceš ešte jednu?“ opýtal sa jej Ambróz, keď videl, že cigaretu nedofajčila ani do polovice a už ju hasí, ponáhľala sa naspäť.

„Nabudúce. Blíži sa polrok, koncerty, všetko mi padá na hlavu,“ povedala medzi dverami. „A aby som nezabudla, chce s tebou hovoriť Eugen.“

„Eugen?“ Ambróz spozornel. „A nevieš, čo chce?“

„Netuším, ale zastav sa za ním niekedy.“

O Eugenovi veľa nevedel, okrem toho, že nosí kravatu a sedí v kancelárii s nápisom Zástupca riaditeľa školy. Zástupca riaditeľky školy, keď už, opravil by ho Ambróz, najradšej by Eugena upozornil, aby si dal zhotoviť novú me-novku, ale na chodbách školy ho málokedy stretol.

„Naozaj nevieš, čo chce?“ zopakoval Ambróz otázku, no Marcelka už zmizla v budove školy.

Vtom Ambrózovi pípla esemeska. *Teacher! Toilet paper is missing. Please, bring me some!*

Ambróz si správu nahodil do internetového prekladača, s ktorým sa so žiakom dorozumievali, a vyštartoval. Vletel do toaliet na chodbe pri vedení školy, ktoré boli dobre zá-sobené mohutnými bielymi rolkami. Zobral z nich jednu a ponáhlal sa na druhé poschodie.

„Yejun?“ opýtal sa pred oškretými dverami.

Jedny z nich sa pootvorili a vystrčila sa z nich chudá chlapčenská ruka. Podal jej rolku, schmatla ju celú. Ne-bude teraz chýbať na toaletách dole? Hlavou mu víril zhluk čiernych myšlienok. Čo si o ich ZUŠ pomyslia v Južnej Kórei? Yejunov otec, ktorý chlapca občas vozil do školy na limuzíne, bol veľvyslancom tejto krajiny na Slovensku. Nevyberie sa práve v tejto chvíli na záchod zástupca, do kabíny, ktorú ochudobnil? Do Ambróza stále viac prenikal neprijemný pocit.

Stál na zastávke a púšťal autobusy. Nemal rád tlačenicu. Niekedy pustil aj tri, štyri, kým prišiel taký, do ktorého sa odhodlal nastúpiť. Už to vyzeralo nádejne, keď ho obko-lesil dav, ktorý sa vyhrnul z električky. Ambróz našťastie nemusel prestupovať, stačilo mu prejsť cez cestu, škola stála

oproti zastávke. Po príchode najbližšieho spoja dal opäť všetkým prednosť. Silvia chcela, aby chodil domov peši, čo sa mu vôbec nepozdávalo. Akoby mal byť po práci ešte horolezcom alebo rýchlym chodcom do prudko stúpajúceho terénu. Aj šoféri áut museli šliapnuť na plyn, keď sa rozbiehali do kopca, na vrchole ktorého sa v tmavej hmle črtalo sídlisko. Nechápal, prečo si Silvia vybrala byť práve tu. Človek by mal bývať na rovine. Strmé lúky, už len ten názov čosi napovedá.

Niekedy sa s otcom na zastávke stretne a púšťame autobusy spolu až dovedy, kým nepríde poloprázdný, ktorým sa vyvezieme hore.

Nasleduje Zastávka Viery Strniskovej. Po tomto hlásení sa Ambróz pripravil na vystupovanie, čo nebolo až také náročné, lebo nastúpil ako posledný a stál pritísnutý o rám dverí. Po ich otvorení takmer z autobusu vypadol, musel udržiavať rovnováhu, aby ho dav nevysotil. Panelák, v ktorom býval, bol vzdialený od zastávky asi dvesto metrov peši.

Čelil vetru mierne naklonenou hlavou, nadvihol si golier kabáta. Autobus pokračoval po tmavej ceste, mizol za zákrutou. Ambróz si spomenul na časy, keď na Strmých lúkach šoféroval sused Milan. Ambróz často počkal na jeho spoj, nastúpil prvými dverami ku kabíne a cestou konverzoval s Milanom, pravda, v rámci možností. Sused mu bonusovo zastavoval pri kontajnerovom státi priamo oproti ich vchodu, akoby bol dlhý autobus, harmonika, jeho súkromným taxi.

„Čudujem sa, že sa tá tie decká neboja,“ Silvia strihala Ambrózovi veľké zažltnuté nechty na rukách a pokračovala tými na nohe. Objemné brucho mu už nedovoľovalo zohnúť sa k päťam a vykonať tento náročný úkon. Vedel poskytnúť iba klieštiky, teda skôr kliešte, nechápal, ako si ženy dokážu ostrihať nechty nožičkami.

„Čoby sa báli. Objednal som im také noty – Dinosaurie duetá. Majú veľmi krásnu obálku, dva dinosaury sedia za pianom,“ obhájil sa Ambróz.

„Ach, ty dinosaurus,“ povzdychla si Silvia, keď kľáčala pri jeho šľapách. Hrubé nechty prečnievali ďaleko za okraje lôžok a všade mal hrubé zrohovatené kože.

„Preplatí ti to škola?“

Silvia strihala dobre, ale dávala popritom nezodpovedateľné otázky.

Chvíľu boli ticho.

„Nadá je u seba?“ opýtal sa obozretne.

„Samozrejme, kde by bola? Pracuje,“ povedala Silvia.

„Nehovor jej to,“ povedal tlmene a pohľadom skontroloval, či sú zavreté dvere. Nevedel, čo by dcéra povedala na to, že mu Silvia strihá nechty. Už sa tešil, ako si po tomto rituáli vymočí nohy v lavóre so slanou vodou.

Povedala by som, že pre otca je lavór so slanou vodou hotové wellness, nikdy nebol v saune ani na masáži.

„A prestaň si rozstrihovať ponožky, všetky si zničil,“ neodpustí si Silvia pri pohľade na nastrihnutý pár ponožiek na zemi.

„Škrtia ma, nemám potom krvný obeh,“ zasipel Ambróz. Naozaj bolo ťažké vydržať celý deň v ponožkách, ktoré ho zväzovali na lýtku.